

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Sotenässkolan i Sotenäs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Sotenässkolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sotenässkolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.
- Reflektera och diskutera olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 9 december 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12677) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna i båda materialinriktningarna och elever berättar i intervjuer att ett arbetsområde inleds med en genomgång där läraren visar olika inspirationskällor för eleverna, bland annat i form av fysiska exemplar som finns i salen. I samband med detta går läraren igenom olika material och verktyg som eleverna ska arbeta med. Eleverna söker även inspiration via internet och filmer för att utveckla sina idéer. Eleverna berättar hur en arbetsprocess kan se ut och beskriver till exempel att de gör skisser och ritningar som diskuteras med lärarna innan arbetet påbörjas. Eleverna berättar att de får stöd av lärarna att göra överväganden och medvetna val i samband med att de utformar en idé om hur deras föremål ska se ut samt att lärare ger olika

exempel på lösningar och låter eleverna välja hur de vill gå vidare i arbetet. En elev uppger att läraren i materialinriktningen trä och metall måste godkänna mått och dimensioner innan eleverna får påbörja sitt arbete. Lärarna uppger att eleverna därefter arbetar individuellt och gör egna val av material, metod och uttryck men att de fortsätter ge eleverna stöd vid behov. Lärarna och eleverna berättar att elever löpande får stöd i att prova olika tillvägagångssätt för att lösa olika uppgifter på. En elev berättar om en uppgift som eleven började utföra på ett sätt men sedan ändrade sig och gjorde på ett annat sätt, vilket läraren uppmuntrade eleven att göra. Eleven gjorde ett schackbräde och skulle skära ut rutor men ändrade sätt och skar ut remsor istället. En lärare i materialinriktning textil berättar om en elev som fick prova att nåla ihop sitt arbete för att se om resultatet motsvarade elevens idé. När eleven märkte att det inte blev som eleven tänkt, frågade läraren hur eleven ville gå vidare och uppmuntrade eleven att hitta en annan lösning. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall går läraren fram till en elev som arbetar med en träskylt utformad som en slags båtlogotyp. Läraren frågar om eleven vill rensa kanterna runt bokstäverna och om det finns något sätt att skära mer effektivt än att skära för hand. Eleven fortsätter först att skära för hand, men frågar sedan läraren om att få prova ett elverktyg. Läraren plockar fram verktyget, visar hur det fungerar och uppmanar eleven att hålla det stadigt. Eleven testar och arbetar koncentrerat. Efter en stund frågar läraren om verktyget fungerar och om resultatet blir som eleven tänkt sig. Eleven uttrycker att hen är nöjd och fortsätter arbeta.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna samtalar med eleverna under arbetsprocessen samt hjälper eleverna att hitta olika lösningar på problem utan att ta över initiativet. Detta bekräftas även under Skolinspektionens lektionsobservationer. I materialinriktningen trä och metall ska en elev såga med en kontursåg. Läraren visar på en spillbit hur eleven ska rita för att få en linje och berättar hur eleven ska såga. Eleven skissar sedan själv och ska därefter prova att såga på egen hand. Eleven tycker först att det är svårt men med hjälp av lärarens stöd lyckas eleven såga med kontursågen på egen hand. Av intervjuer med lärare framgår att de ger eleverna återkoppling genom att ställa olika typer av stöttande frågor under arbetsprocessen. Till exempel om materialval och funktion samt uppmuntrar eleverna att tänka själva. Elever berättar att lärare ställer frågor som "Hur har du tänkt när du sågar så här?" eller "Du kanske kan göra så här istället?". Lärarna uppger att återkoppling även kan handla om allt från en uppmuntrande klapp på axeln till att säga att arbetet går riktigt bra. Samtidigt kan läraren också påpeka när något inte fungerar och vägleda eleven mot ett annat arbetssätt. Under Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer flera exempel på hur lärare ger elever formativ återkoppling. I materialinriktningen textil

samtalar exempelvis läraren med flera elever och ställer frågor som får eleverna att resonera kring sina val, såsom när en elev arbetar med att sy spetsar på en kortärmad tröja. Eleven frågar läraren om det går att lägga två spetsar omlott. Läraren ber eleven beskriva sin idé och föreslår att börja med en raksöm för att fästa spetsarna, eftersom den då syns mindre. Eleven provar, men blir inte nöjd. Läraren föreslår då att istället sy sicksack, vilket kan vara enklare och ändå ge ett bra resultat. Eleven sprättar upp sömmen och börjar om. När läraren senare passerar eleven igen ger läraren återkoppling och säger att det blir riktigt bra. I materialinriktningen trä och metall rör sig läraren runt i slöjdsalen och resonerar med elever om exempelvis vilken ytbehandling som blir bäst. Läraren frågar om en elev tänker måla, olja, lacka eller betsa.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande, men att arbetsformerna sällan varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Av dokument som begärts in från huvudmannen och av intervjuer med lärare och elever framgår att i årskurs 7 inleds undervisningen med en gemensam uppstartsuppgift, och därefter anpassas arbetet individuellt utifrån elevernas tidigare kunskaper och uppgifter. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att i samtliga årskurser ligger fokus på att utveckla elevernas förmåga i ämnet genom problemlösning och att uttrycka idéer genom hantverk, i en takt som motsvarar deras nivå och förutsättningar. Lärarna uppger att eleverna själva får välja svårighetsgrad och teknik, men att de uppmuntrar eleverna att prova något mer avancerat om deras idé är alltför enkel. Läraren i materialinriktningen trä och metall beskriver till exempel att en elev som ska göra en låda kan välja en enkel konstruktion eller en mer avancerad metod med olika tekniker och utsmyckningar. När en elev har valt en enkel metod kan läraren utmana eleven genom att fråga hur eleven har tänkt sammanfoga lådan och föreslå att eleven exempelvis kan sinka i stället för att spika. Läraren betonar att för att nå en högre nivå behöver eleverna använda flera tekniker i sitt arbete. Eleverna berättar att det finns uppgifter på olika nivåer och att de kan välja vilken svårighetsgrad de ska arbeta med, men att lärarna också försöker motivera eleverna till att göra svårare uppgifter. Eleverna uppger exempelvis att en sked eller en smörkniv är enkel att tillverka och att ett schackbräde eller att svarva ett föremål är en mer avancerad uppgift. Eleverna berättar att lärarna har samma förväntningar på eleverna oavsett bakgrund och kön samt låter eleverna prova uppgifter på olika nivåer för att eleverna ska utmanas och stimuleras. Även under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall framkommer exempel på att elever utmanas att arbeta med

tekniker och verktyg som de tycker är svåra. En elev utmanas exempelvis att prova såga med en kontursåg.

Arbetsformerna varierar endast till viss del så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Av intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att eleverna främst arbetar individuellt med egna projekt men att lärarna uppmuntrar elever att samarbeta i den pågående arbetsprocessen. Eleverna uppger att de hjälper varandra spontant. En elev ger exempel på samarbete när hen och en kompis sydde en jeanskjol gemensamt. Lärare uppger att eleverna får samarbeta på så sätt att om en elev redan har gjort ett moment så kan den eleven hjälpa andra elever med samma sak. Vidare berättar läraren i materialinriktningen trä och metall om en elev som fick med sig andra elever i ett projekt med elevens EPA-traktor där flera elever samarbetade med varandra. Läraren i materialinriktningen textil uppger att elever arbetar två och två då de syr tygpåsar. Den ena eleven hjälper till att hålla och nåla när den andra lägger ut mallarna. Läraren berättar vidare att hen använder sig av "elevhjälpare", elever får anmäla sig till att vara extrahjälpare. Dock framkommer av intervjuer med lärarna att det inte finns några andra styrda samarbeten i par eller i grupp som lärare initierar.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat.

Lärare ställer löpande frågor till eleverna och låter dem reflektera över och utvärdera sitt arbete. Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna kontinuerligt låter eleverna reflektera genom att ställa frågor om var eleven befinner sig i arbetsprocessen, vad eleven har gjort, hur eleven gått tillväga och hur eleven ska komma vidare. Detta bekräftas även vid Skolinspektionens lektionsobservationer där lärarna i båda materialinriktningarna går runt i slöjdsalen, samtalar om elevens arbetsprocess och löpande ställer reflekterande frågor. Exempelvis i materialinriktningen textil frågar läraren en elev om hen är nöjd med sin necessär. Efter att ha tittat på arbetet föreslår läraren att hörnen kan tryckas ut lite mer. Eleven håller med, och läraren visar hur eleven kan använda en sax för att få ut hörnen samt tipsar om att tyget kan strykas. Eleven gör detta och läraren frågar återigen om eleven är nöjd och om de ska ta en bild på necessären, vilket eleven instämmer i. Läraren frågar också om eleven lärt sig något. Eleven är osäker, men läraren påminner om att eleven sytt i en dragkedja för första gången. Eleven bekräftar detta, och läraren berömmar eleven för att hen har lärt sig något nytt. Vidare uppger lärarna att utvärderingen av elevernas projekt oftast sker muntligt genom att läraren resonerar med var och en om hur eleven lyckats med sitt projekt, om eleven följt den ursprungliga skissen eller inte och om

slutprodukten ändrats. Eleverna berättar i intervju att när en elev är färdig med sitt arbete visar eleven upp det för läraren. Läraren fotograferar föremålet, lyfter fram vad som blivit bra och frågar om eleven själv känner sig nöjd. Läraren ger även konstruktiv återkoppling genom att nämna något som eleven kan utveckla eller förbättra till nästa gång.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska eleverna få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att arbetsformerna i begränsad utsträckning varierar då undervisningen främst utgörs av individuellt arbete och eleverna endast får vissa möjligheter att arbeta med andra elever för att dela erfarenheter. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet till att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning fördjupar elevernas kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskap om olika slöjdmetoder som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Eleverna får endast till viss del fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Lärare uppger i intervju att lärandet kring hållbarhet främst sker individuellt i båda materialinriktningarna och anpassas efter var varje elev befinner sig i sin arbetsprocess, vilket föremål som tillverkas och vilket material som används. I intervjuer med lärarna framkommer däremot få konkreta exempel på hur eleverna får möjlighet att fördjupa sina kunskaper om hur olika materials ursprung och framställning påverkar miljön. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar dock att eleverna vid ett tillfälle i årskurs 7 får en gemensam teoretisk genomgång om olika material och dess miljöpåverkan. Under lektionen går läraren igenom naturmaterial och syntetiska material, deras ursprung och hur de framställs. Ur ett miljöperspektiv förklarar läraren också vid detta tillfälle hur olika textilier produceras, till exempel att fleece kan tillverkas av återvunna PET-flaskor. Vidare framkommer i intervju med lärare och elever att lärare i materialinriktningen trä och metall vid något tillfälle samtalat om olika träslag och dess egenskaper.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. Lärare uppger i intervju att de för samtal med eleverna om vikten av att framställa hållbara föremål med god kvalitet. En lärare i materialinriktningen trä och metall beskriver exempelvis att läraren går igenom äldre sammanfogningstekniker som gör att produkterna håller längre. Läraren i materialinriktningen textil beskriver att eleverna får lära sig grundläggande och hållbara sömnadstekniker, som att sy hållbara sömmar genom att sicksacka och fästa trådar på ett korrekt sätt. Vidare berättar elever att de i materialinriktningen trä och metall har lärt sig olika metoder för att tillverka hållbara slöjdprodukter. Eleverna uppger att de har lärt sig att de ska limma, spika och skruva för att det ska hålla bättre samt att såga i rätt vinkel så föremålet blir stabilt. En elev beskriver att i materialinriktning textil är det viktigt att eleven syr så att det inte blir hål, fäster tråden och använder rätt sömmar.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna i viss utsträckning får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får lära sig om resurshushållning men får endast till viss del reflektera över hur egna val av material och metoder kan påverka miljön. Av intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna använder återbruk i slöjdundervisningen och att lärarna lär eleverna att hushålla med de resurser som finns. Läraren i materialinriktningen textil berättar att hen uppmärksammar eleverna på att undvika onödigt materialspill. Läraren uppger också att de arbetar med återvunna tyger och att skolan får material från olika föreningar och organisationer, vilket används i återbruksprojekt. Läraren i materialinriktningen trä och metall uppger att hen utifrån ett miljöperspektiv samtalar med eleverna om återvinning samt hur de ska hantera material och undvika spill. Av intervjuer med elever framgår att de har lärt sig att hushålla med material genom att såga och klippa från kanterna för att minska spill. I slöjdsalarna finns dessutom särskilda lådor med restbitar av metall, trä och tyg som eleverna kan använda till mindre projekt eller när något saknas i deras eget arbete. Elever beskriver att de har möjlighet att laga både egna och skolans saker i slöjdundervisningen, till exempel byxor, mopedhandskar och möbler. Elever uppger även att läraren i materialinriktningen textil uppmuntrar dem att omvandla något använt till ett nytt föremål, som att tillverka en jeanskjol av gamla jeans och att de använder återbrukade tygbitar som fyllning istället för vadd. Lärare bekräftar att eleverna själva kan välja att laga föremål eller ta tillvara material och använda igen. Om en elev till exempel har ett hål i en jacka kan eleven välja att laga det i slöjdundervisningen. Lärare uppger att de då

passar på att fråga varför plagget gick sönder och hur eleven kan tänka för att undvika att det händer igen. Däremot framkommer i intervju med såväl elever som lärare att det, utöver samtal om resurshushållning, sällan förekommer att elever får reflektera över hur olika val av metoder eller material i det egna arbetet påverkar miljön. Såväl elever som lärare berättar att lärare samtalar med eleverna om materialval utifrån kvalitet men sällan om hur olika val påverkar miljön.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilen betydelse för hälsan, miljön och samhället.² Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen endast i begränsad utsträckning bidrar till att fördjupa elevernas kunskaper om olika materials egenskaper, ursprung, framställning och transport utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv kan

² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om olika material och hur dess ursprung och framställning påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁴

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast vid få tillfällen ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får reflektera över hållbarhetsfrågor samt möjlighet att därefter själva välja material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar även till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis återbruk, reparation samt vård av material och föremål.

⁴ [Undervisning i slöjdämnet | Lärportalen | Skolverket](#) hämtad 2026-06-26

⁵ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning har organiserat slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att elever i årskurs 8 och 9 får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning där jämställdhetsperspektivet beaktas. Av samtliga intervjuer och av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att eleverna i årskurs 7 läser en termin i vardera materialinriktningen medan elever i årskurs 8 och 9 får välja vilken materialinriktning de önskar fortsätta med. Rektorn berättar att organisationen för slöjden utformades innan den nuvarande rektorn började. Rektorn är medveten om att undervisningen är könsuppdelad och

vill gärna förändra detta, bland annat genom att överväga att ta bort valet i årskurs 8. Rektorn har lyft frågan med lärarna. Lärarna beskriver att valet av materialinriktning inför årskurs 8 och 9 är utformat på så vis att eleverna får lämna önskemål om vilken materialinriktning de vill ha. Lärarna berättar att de samlar eleverna i ett klassrum där de gör sina val öppet men att de uppmanar eleverna att välja utifrån vad de själva tycker är roligt och där de tror att de kan nå bäst resultat, snarare än att följa kompisars val. Lärarna uppger dock att eleverna påverkas av andra elever genom det öppna valet men att de försöker samtala med eleverna om de är osäkra på hur de ska välja. Lärare berättar även att eleverna har möjlighet att ändra materialinriktning inför varje ny termin. Elever uppger i intervju att lärarna i samband med valet frågar vilken materialinriktning eleverna vill ha, och att det avgörs genom handuppräckning. Flera elever beskriver att vissa grupper är blandade men inte alla. Elever berättar också att det finns flickor som egentligen vill välja materialinriktningen trä och metall men avstår eftersom de inte vill vara ensamma bland pojkarna. Av samtliga intervjuer framgår emellertid att såväl flickor som pojkar har möjlighet att kombinera material från de båda materialinriktningarna. Lärarna beskriver att eleverna har tillverkat trähyllor med metallkonsoler som de själva har bockat och svetsat. Vidare berättar en lärare att eleverna får också arbeta med textila projekt, som att brodera och sedan spänna upp broderierna på träskivor eller i ramar de själva tillverkar. I materialinriktningen textil syr eleverna bland annat necessärer av genomskinliga material som plast och vaxduk, och de kan även arbeta med återbruk genom att sy i kaffeförpackningar eller juicekartonger.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om frågor som rör jämställdhet samt utmanar sällan eleverna i deras val av material eller metoder ur ett icke-könstraditionellt perspektiv. Lärare berättar att de inte ser något behov av att samtala med eleverna om traditionella föreställningar kring kvinnligt och manligt i relation till ämnet slöjd. En lärare berättar att sådant som tidigare kunde vara känsligt numera inte väcker några reaktioner och ger exempel på att pojkar har virkat mössor. Lärarna uppger att eleverna inte tänker i termer av vad som är typiskt för flickor eller pojkar. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att läraren samtalar med eleverna om olika yrken kopplade till slöjd, särskilt inför gymnasievalet. Läraren brukar fråga vad eleverna vill göra efter grundskolan och lyfter nyttan av att behärska båda materialinriktningarna i slöjd men problematiserar inte val utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärarna beskriver att kunna sy i en knapp eller laga något ses som värdefulla

färdigheter för alla, oavsett kön. Lärarna berättar vidare att de inte har utmanat någon elev att göra ett icke traditionellt könsbundet val. Elever bekräftar i intervjuer att lärarna sällan tar upp frågor om jämställdhet i undervisningen eller diskuterar val av material och metoder utifrån traditionella könsroller. Både flickor och pojkar berättar att lärarna sällan pratar om yrkesmöjligheter för flickor och pojkar eller hur könsbundna föreställningar kan påverka och begränsa eleverna i vardagen och i framtida val av exempelvis utbildning och yrke.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som eleverna gör inför årskurs 8 och 9 är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Genom att rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom

⁶Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärarna sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Christina Wallin

Beslutsfattare

Signerat av: Christina Wallin

X Sevi Karoussi

Föredragande

Signerat av: Sevi Karoussi

I handläggningen av ärendet har även utredarna Maria Hahne och Eva Lindgren deltagit.

⁸ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-06-26

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Sotenässkolan den 27 maj 2026. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hahne och Eva Lindgren.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Sotenäs kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går cirka 220 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹²

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹³

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁴ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁹ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁵

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁶

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁷

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁸

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁰

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²¹

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁴ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁵

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁵ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

²⁶ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.